

הרב שלמה אישון

היוב מזיק נכס מבוטח בעלות פרמיית הביטוח וביטול הנחת היעדר תביעות

הצגת המקרה

רכבו של ראובן פגע ברכבו של שמעון וגרם לו נזק. ראובן לא היה מבוטח בביטוח צד ג, ושמעון פנה אליו ישירות בדרישה לתשלום הנזק. היות שהצדדים לא הגיעו להסכמה הפעיל שמעון את הביטוח שלו וקיבל מחברת הביטוח שיפוי על הנזק שנגרם לו בניכוי השתתפות עצמית. לאחר מכן תבע שמעון מראובן את סכום ההשתתפות העצמית וכן את עלות ביטול הנחת היעדר תביעות אותה איבד כתוצאה מכך שתבע את חברת הביטוח. במקביל תבעה גם חברת הביטוח מראובן להשיב לה את הכספים ששילמה לשמעון. להלן נדון בשאלה האם חייב ראובן לשלם לשמעון את עלות ביטול הנחת היעדר התביעות. יש לציין שאם אכן ישלם ראובן לשמעון את עלות ביטול הנחת היעדר התביעות, משמעות הדבר היא שראובן ישלם מעבר ל-100% של הנזק, שהרי הוא משיב לחברת הביטוח את הכספים שהיא שילמה לשמעון, וכן משלם לשמעון את סכום ההשתתפות העצמית. סך התשלומים הללו מהווה 100% מהנזק, ואם בנוסף יפצה את שמעון על ביטול הנחת היעדר התביעות נמצא שהוא משלם למעלה מ-100% של הנזק. לשם בירור העניין נדון ראשית בשאלה, האם, בהנחה שחברת הביטוח אינה תובעת את המזיק, חייב המזיק לשלם לניזק את מלוא הנזק, אף שהניזק מקבל שיפוי מחברת הביטוח, ולחלופין, האם יכול הניזק לתבוע מהמזיק את עלות פרמיית הביטוח שבזכותה נפטר המזיק מתשלום מלא הנזק.

א. היובו של המזיק נכס מבוטח

נחלקו הפוסקים בשאלת דינו של השורף בית מבוטח: בשו"ת מהרש"ם כתב כדבר פשוט שהשורף ביתו של חברו חייב לשלם - גם אם בעל הבית קיבל כבר שיפוי מחברת הביטוח. המהרש"ם (שו"ת מהרש"ם, ח"ד סי' ז) מבאר שאין לשורף שום זכות בביטוח שעשה בעל הבית, וזה עניינו של בעל הבית בלבד מול החברה המבטחת. על כן יכול בעל הבית לתבוע את התשלום - בין אם עבור עצמו ובין אם עבור חברת הביטוח ששילמה לו. וכך כותב המהרש"ם:

פשוט בעיני מסברא שאין להשורף שום זכות במה שעשה זה לעצמו מסחר עם הסיקיראציע והוא ריוח של מסחר והלא גוף הבית הוא של הבעה"ב והוא שורפו

ואיך יעלה עה"ד שהוא ירויח ע"י שזה עשה לעצמו מסחר מבחוץ וגובה דמי ההיזק גם מאחרים שיופטר השורף ע"ז. ולכן לענ"ד גם מסברא פשוט דהשורף חייב לשלם להבעה"ב אם עבור עצמו ואם עבור חבורת האסיקראציע ואם הוא יקחהו לעצמו ולא יתן לבעלי האסיקראציע מה לו להשורף בזה.

לדעת המהרש"ם חובתו של המזיק לשלם על הנזק שרירה וקיימת גם לאחר שחברת הביטוח שילמה, והשאלה האם בעל הבית ישתמש בכספים לעצמו או שיתנם לחברת הביטוח אינה מענייניו של השורף. עם זאת ברור שהמזיק אינו חייב לשלם פעמיים על הנזק שגרם, ועל כן כאשר ייתכן שחברת הביטוח תתבע את המזיק לאחר שזה שילם לניזק, הוא רשאי להתנות את התשלום לניזק בערבות לכך שאם חברת הביטוח תתבע אותו, יחזיר הניזק למזיק את הסכום אותו קיבל מחברת הביטוח.¹ סברה זו, שדמי הביטוח שמקבל הניזק אינם מענייניו של המזיק מובאת גם ע"י ה'אור שמח'² הדן בחיובו של שוכר בתשלומי נזקי שרפה שהתרחשה בבית אותו הוא שוכר. ה'אור שמח' כותב, שהשוכר חייב לשלם בהתאם לאחריות שקיבל, ואינו יכול לטעון שהאחריות שקיבל לא הייתה על דעת שהמשכיר יקבל פיצוי מחברת הביטוח כשהבית נשרף. ה'אור שמח' מביא מספר ראיות לדבריו, ונציין שתיים מהן. הראיה הראשונה היא מסוגיית הגמרא במסכת בבא קמא (קטו ע"ב) בדין 'שטף נחל חמורו וחמורו חבירו'. במשנה שם נאמר:

שטף נחל חמורו וחמורו חבירו, שלו יפה מנה ושל חבירו מאתים, והניח זה את שלו והציל את של חבירו - אין לו אלא שכרו; ואם אמר לו אני אציל את שלך ואתה נותן לי את שלי - חייב ליתן לו.

הנידון במשנה הוא מקרה אדם שמציל את חמורו של חברו משטף הנהר ותוך כדי כך נשטף בנהר חמורו שלו. על פי דין המשנה, המציל יהיה זכאי לתשלום מבעל החמור אותו הוא הציל על חמורו שאבד רק אם התנו זאת מראש. אם לא התנו מראש 'אין לו אלא שכרו'. ובגמרא שם (קטז ע"א): 'בעא מיניה רב כהנא מרב: ירד להציל ועלה שלו מאליו, מהו? א"ל: משמיא רחימו עליה'. מבואר אם כן שגם אם בסופו דבר ניצל חמורו של המציל מן השטפון ועלה מאליו - חייב חברו לשלם לו את דמי החמור, אף שבסופו של דבר לא הפסיד, משום ש'משמיא רחימו עליה', ואין זה פוטר את החבר מלעמוד בהתחייבותו. מכאן מוכיח ה'אור שמח' שההתחייבות לשלם לניזק שרירה וקיימת גם אם בסופו של דבר לא נגרם לו נזק, ואם כן הוא הדין בנידון דידן, השוכר לא נפטר מהתחייבותו אף שחברת הביטוח משלמת:

אף על גב דאנא ממציא גוונא דלא אתינא לידי הפסד עפ"י הבטחון בחברת האחריות, אתה לא נפטרת מהאחריות שקבלת עליך... ואם החברה לא תשלם האם תפטר אתה מן האחריות, כן כי משלמים במה נפטרת מאחריותך, אנא קא מרווחנא ואתה תשלם מה שנתחייבת.³

1. ראה תשובות והנהגות, ח"א סי' תתכב.

2. אור שמח על הרמב"ם, הל' שכירות פ"ז ה"א.

3. ועיין שם שמוכיח שבסוגיית הגמרא בעניין 'שטף נהר חמורו' החמור לא יצא מרשות הבעלים ואם כן מה שזכה בחמורו אינו זכייה מההפקר.

ראיה נוספת מביא ה'אור שמח' מדין השוכר פרה מחברו והשאלה לאחר (בבא מציעא לה ע"ב), וכך נאמר שם:

השוכר פרה מחבירו והשאלה לאחר ומתה כדרכה - ישבע השוכר שמתה כדרכה, והשואל ישלם לשוכר. אמר רבי יוסי: כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו? אלא, תחזור פרה לבעלים.⁴

הרי שלדעת חכמים, השואל החייב באונסין משלם לשוכר, ואילו השוכר פטור מלשלם למשכיר - כדין שוכר הפטור באונס. ומבואר שם בסוגיה שלעיתים השוכר מקבל פרה מהמשכיר בנוסף לתשלומי הפרה שמקבל מהשואל. כגון אם שכר למאה יום והשאל לתשעים יום ומתה הפרה כדרכה, הרי שהשואל ישלם לשוכר דמי הפרה, ובנוסף ייתן המשכיר לשוכר פרה לעשרת הימים הנותרים בהם הפרה לא הייתה שאולה. הרי שהתחייבותו של המשכיר להעמיד פרה לשוכר נשארת בתוקפה אף שבפועל מקבל השוכר דמי פרה שלמה מהשואל. וכך הסיק ה'אור שמח' מהסוגיה:

אבל דא מוכח מסוגיין דחייב לו להעמיד פרה על משך השכירות היותר מן זמן השאלה, אף ע"פ שכעת יש לו מן השואל פרה חלוטה לעולם, דאם היה הפרה בחיים לא היה לו, והפרה הוי הדרא לבעלים אחר זמן השכירות, דמאי איכפת ליה במה דמרויח מן עלמא, כן נידון דידן.

אמנם להלכה נפסק כר' יוסי שהשואל ישלם לבעלים ולא לשוכר,⁵ אך אין זה מחמת שלשוכר לא נגרם הפסד אלא מן הטעם שאין אדם עושה סחורה בפרתו של חברו, ועל כן כתב בשו"ת 'שבות יעקב'⁶ שבמקרה ששומר חנם מסר לשומר שכר ונגנבה או נאבדה, גם ר' יוסי יודה שהשומר חנם פטור והשומר שכר משלם לשומר חנם. הטעם לכך הוא שבמקרה זה אין נחשב כעושה סחורה בפרתו של חברו, משום שהשומר חנם קנה בכספו את השמירה הטובה בכך ששילם לשומר השכר, ונמצא שאין זה ממון חברו אלא ממון עצמו. הרי שאף שהשומר חנם פטור ואינו מפסיד דבר חייב השומר שכר לשלם לו על הגניבה - כדין שומר שכר, ואינו יכול לטעון כלפי השומר חנם שהיות שלא נגרם לו הפסד הוא פטור מלשלם, ומכאן שגם במזיק נכס מבוטח יהיה המזיק חייב לשלם אף שלא נגרם לניזק כל הפסד. אך בשו"ת 'חלקת יואב'⁷ העיר שנעלם מדברי ה'שבות יעקב' דברי התוספות,⁸ שכתבו שגם בשומר חנם שמסר לשומר שכר אין השומר שכר משלם לשומר חנם אלא לבעלים דהלכה כר' יוסי דאמר אין הלה עושה סחורה בפרתו של חברו. עם זאת, כתב בשו"ת 'חלקת יואב' (שם) שאין בכך לפטור את המזיק נכס מבוטח, משום שהטעם שבשומר חנם שמסר לשומר שכר התשלום עובר לבעלים ולא לשומר חנם הוא משום שהדבר עצמו שהוזק אינו קנוי לשומר, מה שאין כן במזיק נכס מבוטח שם מדובר בתשלום לבעל הנכס. מוסיף ה'חלקת יואב' שאף שחברת הביטוח משלמת לניזק, תשלום זה אינו מחמת ההפסד שנגרם למבוטח אלא מחמת העובדה

4. משנה בבא מציעא לה ע"ב.

5. רמב"ם, הל' שכירות פ"א ה"ו; שו"ע, חו"מ סי' שז סעי' ה.

6. שו"ת שבות יעקב, ח"ג סי' קמח.

7. שו"ת חלקת יואב, חו"מ סי' צא.

8. תוס', בבא קמא יא ע"ב ד"ה לא מבעיא.

ששילם את הפרמיה, וגם אם ביטח את בית חברו ובית חברו ייפסד לא בעל הבית יקבל את הפיצוי מחברת הביטוח אלא מי ששילם לחברה את הפרמיה, וכמו כן אם אדם יבטח את רכושו בכמה מדינות - כאשר רכושו ייפגע יקבל פיצוי מכולם. על כן פשוט שעצם העובדה שחברת הביטוח מפצה את הניזק אינה פוטרת את המזיק מתשלום על הנזק שגרם לרכושו של הניזק. בדברי ה'חלקת יואב' שם מבואר שהנידון דידן אינו דומה לאדם המזיק חפץ של חברו באופן שלחברו לא נגרם מכך הפסד כספי, שם יש להסתפק האם חיוב התשלומים הוא על עצם הפגיעה בחפץ או על ההפסד הכספי שנגרם לחברו,⁹ משום שבנידון דידן אכן יש הפסד כספי לבעל החפץ ומה שהוא מקבל את דמי הביטוח אינו מתקן את הנזק, והרי זה דומה למי שנגרם לו נזק ובאו קרוביו או ידידיו שריחמו עליו ונתנו לו מה שהזקק, שברור שאין המזיק נפטר מתשלומים מחמת זה.¹⁰ בשו"ת 'הרי בשמים'¹¹ חולק על האמור לעיל, וסובר שהמזיק נכס מבוטח פטור. הוא מביא שני טעמים לדחיית הראיה שהביא ה'אור שמח' מדין 'שטף נחל חמורו':

א) המציל כבר התייאש מחמורו וממילא כאשר חמורו עלה מאליו לא היה זה חמורו אלא חמור הפקר ועל כן לא היה בזה בכדי לפטור את חברו מתשלום, ובאמת אילו לא היה מתייאש מחמורו וחמורו היה עולה מאליו נמצא שחמורו לא אבד וממילא היה חברו פטור מלשלם.

ב) לא שייך לומר מזלו גרם ו'משמאי רחימו עליה' אלא במידי דאתי מעלמא, מה שאין כן בנידון דידן, שבעל הבית ביטח את ביתו לתכלית זו, פן יישרף ולא יהיה לו ממי לגבות נזק, שישולם מהביטוח, ואין זה תלוי במזל כיוון שבא ע"י חריצותו שנזדרז להבטיח את ביתו.

על כן מסיק בשו"ת 'הרי בשמים' שהניזק אינו רשאי לתבוע מהמזיק יותר מהנזק שנגרם לו בפועל, ורק אם חברת הביטוח לא שילמה לו את מלא הנזק, יהיה רשאי לתבוע מן המזיק את ההפרש. אכן מדבריו שם משמע שאם חברת הביטוח תתבע את המזיק לאחר ששילמה לניזק - יהיה המזיק חייב לשלם לה. נראה שביסוד המחלוקת עומדת השאלה כיצד לראות את עסקת הביטוח. המהרש"ם רואה זאת כעין הימור: כמו אדם המשקיע מכספו כדי לרכוש את הזכות לקבל סכום כסף אם יתרחש משהו שאינו תלוי בו, כך גם בביטוח, אדם משקיע מכספו כדי לרכוש את הזכות לקבל את התשלומים מחברת הביטוח במקרה שיתרחש מקרה הביטוח. וכך מבאר את הדברים בספר 'תשובות והנהגות' (ח"א סי' תתכב):

דמה שהניזק מקבל מחברת ביטוח זהו תמורת כספו הפרטי שהשקיע במשך הזמן, שהרי הניזק משלם כל חודש או שנה וזהו כמו השקעה בהגרלה, שאם יוזק יקבל

9. המקרה שמביא שם הוא של ישראל שלוה כסף מעכו"ם על המשכון, והעכו"ם הפקידו אצל ישראל אחר, ונאבד אצל האחר באופן שאינו משלם לעכו"ם, והשאלה, האם במקרה שהמשכון נאבד בפשיעתו של הישראל האחר, הוא מחויב לשלם לישראל הלווה אף שאין ללווה הפסד שהרי נפטר מלשלם לעכו"ם ע"י אבדת המשכון. ועיין שם שמסיק שהחייב הוא על עצם הפגיעה בחפץ אף שאין לחברו הפסד כספי.

10. כן כתב בפתחי חושן, שכירות פ"ח הערה יח.
11. שו"ת הרי בשמים, ח"ב מהדורא תניינא סי' רמה.

מהם כסף וירויה מהביטוח, ואם לא יוזק מפסיד את כספו, ואין השקעה זו ענין למזיק שייפטר לשלם משום שהניזק מקבל תמורת כספו וז"ב.

על פי הבנה זו תשלומי חברת הביטוח אינם בעצם פיצוי על הנזק אלא כעין תשלום המשולם בעת זכייה בהגרלה כאשר התרחשותו של מקרה הביטוח היא כעין זכייה בהגרלה. על כן, כשם שאם היה הניזק זוכה בהגרלה לא היה הדבר פוטר את המזיק מחיובו, כך גם כאשר קיבל את השיפוי מחברת הביטוח אין זה פוטר אותו מחיובו. לעומת זאת, שו"ת 'הרי בשמים' רואה את עסקת הביטוח כלקייחת אחריות של חברת הביטוח על נזקיו של המבוטח, והתשלום של החברה מהווה פיצוי על הנזק. על פי זה תשלומי הפרמיה שמשלם המבוטח אינם כעין תשלום על ביטוח אלא תשלום על הסכמתה של חברת הביטוח לשלם למבוטח במקום המזיק. נמצא שתשלומי חברת הביטוח מהווים פריעת חובו של המזיק, ומשום כך ברגע שהניזק קיבל שיפוי מחברת הביטוח בטל חובו של המזיק והניזק לא יהיה רשאי עוד לתובעו.

ב. המצב החוקי

סעיף 55 לחוק חוזה הביטוח קובע:

(א) בביטוח נכסים חייב המבטח לשפות בעד נזק שנגרם למבוטח או למוטב מחמת שהנכס המבוטח אבד או ניזק.

(ב) הנכס המבוטח יכול שיהיה של המבוטח או של זולתו.

מכאן שקיימת אמנם אפשרות לאדם לבטח נכס שאינו שייך לו, אך זה בתנאי שהביטוח נועד לשפות אותו בעד נזק שנגרם לו. כלומר אין אפשרות לאדם לבטח רכושו של אחר - אלא אם כן הנזק שייגרם לרכושו של האחר יגרום גם לו נזק. על כן שוכר דירה יוכל לבטח את הדירה בה הוא מתגורר אף שאינה שייכת לו משום שאם ייגרם נזק לדירה גם הוא עלול להינזק, אך אדם לא יוכל לבטח דירתו של אדם אחר שאין לו שום קשר אליה. בסעיף 59 (ג) לחוק נקבע, ביחס לביטוח כפל: 'המבטחים ישאו בנטל החיוב בינם לבין עצמם לפי היחס שבין סכומי הביטוח'. הרי שגם כאשר אדם ביטח את עצמו אצל יותר ממבטח אחד, בקרות מקרה הביטוח הוא לא יקבל יותר מאשר 100% מהנזק, והתשלום יתחלק בין המבטחים. מכאן ברור שהסכם הביטוח הנהוג במדינת ישראל אינו דומה לרכישת כרטיס הגרלה, כפי שעולה מדבריהם של המהרש"ם וה'אור שמח', אלא לקייחת אחריות של המבטח על הנזקים - כתפיסתו של שו"ת 'הרי בשמים'. כך גם עולה מסעיף 62 לחוק חוזה הביטוח, וזו לשונו:

(א) היתה למבוטח בשל מקרה הביטוח גם זכות פיצוי או שיפוי כלפי אדם שלישי, שלא מכוח חוזה ביטוח, עוברת זכות זו למבטח מששילם למוטב תגמולי ביטוח וכשיעור התגמולים ששילם.

(ג) קיבל המבוטח מן האדם השלישי פיצוי או שיפוי שהיה מגיע למבטח לפי סעיף זה, עליו להעבירו למבטח; עשה פשרה, ויתור או פעולה אחרת הפוגעת בזכות שעברה למבטח, עליו לפצותו בשל כך.

מכאן שהחוק רואה את המבטח כמי שפוער את חובו של המזיק בתמורה לפרמיית הביטוח שקיבל, וממילא הניזק אינו רשאי לתבוע את המזיק לאחר שקיבל פיצוי מחברת

הביטוח, וזכות התביעה עוברת למבטח שפרע את חובו. העולה מן הדברים כי המזיק נכס מבוטח חייב לשלם על הנזק, אלא שאם הניזק קיבל פיצוי על הנזק מחברת הביטוח אין המזיק חייב לשלם לניזק אלא לחברת הביטוח. מכאן, שלאחר שהניזק קיבל פיצוי מחברת הביטוח, השאלה האם חברת הביטוח תתבע את המזיק או שלא תתבע אותו - אינה עניינו של הניזק, ועל כן גם אם חברת הביטוח לא תבעה אותו - לא יוכל הניזק לתבוע מן המזיק את פרמיית הביטוח ששילם, שהרי, כאמור, תשלום הפרמייה ע"י הניזק לא פטר את המזיק מחובו וממילא לא נגרמה לו מכך כל הנאה כספית, ואף אם בסופו של דבר חברת הביטוח מחלה לו - הנאה זו לא נגרמה למזיק באופן ישיר מהפרמיה ששילם הניזק.

ג. תשלום על הפסד הנחת היעדר תביעות

העובדה שהניזק תבע את חברת הביטוח שלו על הנזק שנגרם לו, הביאה לכך שהפסיד את הנחת היעדר התביעות בשלוש השנים הבאות, ולכאורה היה מקום לחייב את המזיק על הפסד זה, אלא שקיימות כאן שלוש סיבות לפטור אותו מתשלום:

(א) הפסד הנחת היעדר תביעות אינו מוגדר כנזק אלא כמניעת רווח.

(ב) מעשהו של המזיק שנמנע מלשלם על הנזק, ושבעקבותיו תבע המזיק את חברת הביטוח שלו מה שגרם לאבד את הנחת היעדר התביעות - נחשב 'גרמא' ולא נזק ישיר.

(ג) הפסד הנחת היעדר התביעות אינו ודאי שהרי ייתכן שבכל מקרה יפסיד את הנחת היעדר התביעות כתוצאה מתביעה על נזק אחר שייגרם לו.

בספר 'משפטיך ליעקב'¹² חקר האם הנחת היעדר התביעות היא הנחה של המחיר הקיים שניתנת כעידוד להיעדר התביעות, או שהמחיר הוא המחיר המופחת וכאשר מוגשת תביעה יש תוספות לדמי הפוליסה. וכתב שאם זו רק הנחה הרי שהמזיק נחשב 'מבטל כיסו של חברו' שהרי רק גרם לו שלא ירוויח את ההנחה ועל כן פטור, ואילו אם המחיר הוא המחיר המופחת הרי שיש כאן גרימת נזק בכך שגרם לו לשלם יותר ועל כן חייב. לעניות דעתי אף אם נאמר שהמחיר המופחת הוא המחיר ותביעת חברת הביטוח גרמה לעליית המחיר עדיין אין זה מוגדר כנזק אלא כמניעת רווח, שהרי לא מצאנו שמי שגורם להתייקרות נקרא מזיק, והראיה שאף שנחלקו הפוסקים בשאלה האם מותר לכתחילה למכור מוצר במחיר גבוה ממחיר השוק כאשר הייקור הוא פחות משות, מוסכם שהקונה אינו יכול לתבוע מהמוכר להשיב לו את הכסף העודף משום שהייקור היה בפחות משיעור אונאה.¹³ אילו היינו אומרים שהמוכר במחיר יקר נחשב מזיק, יכול היה הקונה לתבוע את המוכר מדין מזיק, ומכל מקום חברות הביטוח מציגות את היעדר התביעות כהנחה מן המחיר הקיים ואם כן ברור שמדובר במניעת רווח. והנה אף שההלכה היא ש'מבטל כיסו של חברו' פטור, יש המחייבים גם על מניעת רווח אם מדובר ברווח ודאי, אך בנידון דידן אין מדובר ברווח ודאי שהרי לא ברור שהמבטח אכן היה מקבל הנחת היעדר תביעות, הן משום שייתכן שיגיש תביעה נוספת בגין נזק אחר כנגד

12. הרב צבי בן יעקב, משפטיך ליעקב, ח"ה ס' יח אות ט.

13. ראה רא"ש, בבא מציעא פ"ד ס' כ; שו"ע, חו"מ ס' רכז סע' ו.

חברת הביטוח הן משום שייתכן שימכור את רכבו וכלל לא יהיה מבוטח. מעבר לכך, כאמור, אף אם היה מדובר בנזק ולא במניעת רווח אין זה נזק ישיר אלא 'גרמא'. אמנם מצאנו שלפעמים מחייבים גם על 'גרמא' אך נראה שאין מקום לעשות זאת בנידון דידן: הרא"ש¹⁴ כתב שיש מקום לחייב אף ב'גרמא' אם הגורם לנזק נהנה מחסרונו של הניזק. עפ"י דבריו היה מקום לחייב את המזיק בתשלום הפסד הנחת היעדר תביעות (אם היה מוגדר כנזק ולא כמניעת רווח) אם כתוצאה מהעובדה שהניזק תבע את חברת הביטוח והפסיד את הנחת היעדר התביעות נפטר המזיק מלשלם. אך היות שהמזיק אינו פטור, וחייב לשלם לחברת הביטוח ממילא אין לו כל הנאה בתביעה שתבע הניזק את חברת הביטוח ובהפסד הנחת היעדר התביעות ועל כן אין מקום לחייבו על הפסד הנחת היעדר התביעות. כמו כן, אין לחייבו מדין קנס, אף שכתב הריצב"א¹⁵ שבכל דבר המצוי ורגיל לבוא קנסו חכמים כדי שלא יהיה כל אחד הולך ומזיק לחברו, והחשיבו זאת כ'גרמי' שחייב, כל זה הוא כאשר אילולא היו קונסים אותו היה פטור, אך בנידון דידן שבכל מקרה המזיק משלם לחברת הביטוח - אין מקום לקונסו אף אם היה זה נחשב דבר המצוי ורגיל לבוא.

סיכום

המזיק רכב מבוטח חייב בתשלום הנזק לניזק, או לחברת הביטוח במקרה שזו שילמה לניזק על הנזק. אם הביטוח מחייב השתתפות עצמית של הניזק - חייב המזיק לשלם זאת לניזק. בכל מקרה, גם אם חברת הביטוח לא תבעה את המזיק, לא יכול הניזק לתבוע מן המזיק את עלות פרמיית הביטוח ששילם. היות, שכאמור, המזיק חייב לשלם על הנזק שגרם על כן אין מקום לחייבו בהפסד הנחת היעדר התביעות שנגרמה לניזק כתוצאה מהתביעה שהגיש.

14. רא"ש, בבא קמא פ"ב סי' ו.
15. הובא ברמ"א, חו"מ סי' שפז סעי' ג.